

Odpovědi na dotazy z konzultačních dnů pro pracovníky vykonávající agendu SPO a kuratelů pro mládež, konaných na Krajském úřadě Jihomoravského kraje ve dnech 16.09. – 17.09.2020 + dotazy ORP

1) V kterých případech vybírá správní úřad správní poplatek ve výši 50 Kč podle položky 3 písmeno a) sazebníku zákona č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o správních poplatcích“), za vydání dokumentů uvedených v tomto ustanovení?

Na základě ustanovení § 38 odst. 4 zákona č. 500/2004 Sb. správní řád., ve znění pozdějších předpisů, je s právem nahlížet do spisu spojeno právo činit si výpisy a právo na to, aby správní orgán pořídil kopie spisu nebo jeho části. Vydání stejnopisu, opisu, kopie, fotokopie nebo výpisu ze spisu atd. podléhá zpoplatnění správním poplatkem podle položky 3 písmeno a) sazebníku zákona o správních poplatcích. Identicky se postupuje i při pořízení kopie spisu vedeného OSPOD, tedy Om.

Podle této položky vybírá správní úřad správní poplatek za každou i započatou stránku vydaného stejnopisu, opisu, kopie, fotokopie nebo výpisu z úředních spisů, ze soukromých spisů v úřední úschově, z rejstříků, z registrů, z knih, ze záznamů, z evidencí, z listin nebo z dalšího písemného a obrazového materiálu. Jsou-li vydávané dokumenty pořizovány jako fotokopie na kopírovacím stroji nebo tiskem na tiskárně ze spisu uloženého v počítači, vybere správní úřad 15 Kč za první stránku a 5 Kč za každou další i započatou stránku formátu A4. Sazbu správního poplatku ve výši 50 Kč za každou i započatou stránku formátu A4 správní úřad vybere, je-li dokument pořizován na psacím stroji nebo na klávesnici počítače (tedy manuálně) jako výpis nebo opis z úředního spisu, případně je vytvářen jako nový dokument z dat uložených např. v registru.

2) Je možné požadovat správní poplatek za zaslání skenu kopie dokumentu datovou schránkou?

Zaslání jakéhokoliv dokumentu pomocí datové schránky je vždy zdarma. Správní poplatek lze vyžadovat jen v případech kdy dojde k fyzickému předání kopie dokumentu.

3) Je možné, aby vykonávali pohotovost SPOD i pracovníci OSPOD bez absolvované zkoušky odborné způsobilosti?

Pohotovost při výkonu SPO mohou vykonávat pouze pracovníci, kteří již mají zvláštní část zkoušky odborné způsobilosti sociálně právní ochrany dětí úspěšně složenou. Tato podmínka je stanovena z důvodu předpokládané vyšší náročnosti výkonu pohotovosti SPOD. Je zde ale možnost vykonávání pohotovosti SPOD pro jiné pracovníky úřadu, kteří mají zvláštní část zkoušky odborné způsobilosti sociálně právní ochrany dětí splněnou, případně lze v rámci dotace zaměstnat bývalé pracovníky OSPOD, kteří mají podmínku způsobilosti z dřívějšího působení rovněž splněnou.

4) Jaký je správný způsob vedení spisové dokumentace Om, pokud se spisem pracují současně dva pracovníci SPO? Klasický výkon SPO a nutnost zásahu i sociálního kurátora pro děti a mládež?

Správným způsobem je vedení pouze jednoho spisu Om k jednomu nezletilému, v jehož rámci se ve sběrném archu zaznamenávají zakládání dokumenty pouze v jedné číselné řadě nehlédě na druh agendy. Ovšem při zachování číselné řady v přehledu a označení dokumentů je možné dokumenty ve spise fyzicky roztřídit dle dané agendy z důvodů přehlednosti. Pokud se spisem pracují pracovníci SPO

i sociální kurátor pro děti a mládež současně, je třeba zvolit jednoho pracovníka jako koordinátora případu - typicky toho, jehož agenda tvoří většinu spisu.

5) Jak postupovat při výkonu nařízeného dohledu ve správním řízení nad nezletilým, pokud byl nezletilý umístěn do ZDVOP?

Pokud byl nezletilý umístěn do ZDVOP, je třeba přehodnotit situaci dítěte a v případě, že nařízený dohled již nenaplnuje svůj účel, dojde k jeho zrušení, viz § 13 odst. 4 bod c) zákona č. 359/199 Sb. o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů momentálně z důvodu změny poměrů.

6) Jaký je postup při žádosti rodiče, osoby odpovědné za výchovu či jejich zástupce o nahlížení do spisu, pokud je v případě nezletilého vedeno více druhů spisů (Om, SPOD...)?

Zde se postup liší v závislosti, o jaký druh spisu se jedná. Co se týká spisu Om (i vyřazeného či archivovaného), je třeba postupovat podle zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů. Tedy je nutná předchozí žádost rodiče, osoby odpovědné za výchovu či jejich zástupce o nahlédnutí nebo zletilého dítěte, stanovení termínu a poskytnout k nahlédnutí. V případě nevyhovění žádosti o nahlédnutí, vydat usnesení o zamítnutí žádosti, eventuálně její části. O nahlédnutí do spisu SPOD dle správního řádu není třeba žádat předem. Avšak vždy je nutné dohlédnout, zda se v případě nahlížení jedná o oprávněnou osobu, tedy účastníky řízení nebo jejich zmocněnce.

7) Matka v předchozí době odsouzená za týrání 1 dítěte – podmínka – zkušební doba ukončena na podzim 2019. Matce se narodily další dvě děti. V lednu 2020 matce z důvodu zjištěného zanedbání péče odebrány všechny 3 děti a umístěny v dětském domově. Aktuálně je vedeno trestní řízení pro týrání dětí. Matka je nyní opět těhotná, narození dítěte je očekáváno v listopadu. Bude narozené dítě, z výše uvedeného důvodu, automaticky spadat pod § 6?

V tomto případě nelze situaci nenarozeného dítěte vyhodnotit, závěr šetření PČR pravděpodobně také není ukončeno, je nutno respektovat presumpci nevinu. Vždy je třeba vyčkat na konkrétní situaci po narození dítěte a případný podnět k vyhodnocení, zda dítě případně spadá pod § 6.

8) Otec dítěte, které je umístěno v dětském domově, odmítá umožnit návštěvu sociální pracovnice, ačkoliv je OSPOD povinen dle § 29 odst. 2 písm. b) zák. č. 359/1999 Sb. navštívit rodiče dítěte u něhož byla nařízena ústavní výchova. Je možné řešit tuto situaci otcem podepsaným prohlášením, kde bude např. uvedeno, že: „... si nepřeje sanaci stavu, dříve se nepodílel na výchově ani nehodlá v budoucnu převzít péči ...“?

V případě, že rodič sám o své vůli sepíše písemné prohlášení, že odmítá provedení sociálního šetření OSPOD v domácnosti např. z Vámi uvedených důvodů a současně platí podmínka plnění nastavených úkolů v IPOD dítěte, lze toto prohlášení ze strany OSPOD přijmout, založit do spisu a následně i promítnout do IPOD.

9) Požádal nás místně příslušný OSPOD k dítěti o spolupráci – šetření v rodině, včetně předložení k podpisu IPOD. Matka cizinka, bez znalosti Čj i Aj. Místně příslušný OSPOD do té doby žádný kontakt s těmito rodiči nerealizoval. Má dožádaný OSPOD vyhovět místně příslušnému OSPOD, či má trvat na tom, aby si místně příslušný OSPOD sám zdůvodnil před rodiči nastavená opatření a případně si i přizval a uhradil tlumočníka?

V případě daného požádání od místně příslušného OSPOD nelze odmítnout provedení sociálního šetření. Náklady na tlumočnicka lze zaplatit z dotace, náklady by měl nést primárně místně příslušný OSPOD, případně po dohodě může zajistit překladatele matka ze strany své rodiny, přátel či komunity z důvodu větší důvěry. Seznámení IPOD lze zaslat elektronicky či poštou, pak by si matka na vlastní náklady měla zajistit překlad.

10) Nezletilý klient kurátora pro děti a mládež (13 let) při pohovoru v rámci jiného sdělil, že jeho dřívější kamarádka (14 let) se „vyspala s jiným (19 let)“. Rodiče dívky zřejmě nic netuší a mezi chlapci může být jistá rivalita, kdy může jít v dané věci o pomluvu. Jak naložit s výše uvedenou informací, že nezletilé dítě mohlo být pohlavně zneužito?

V první řadě je třeba pokusit se o zjištění míry věrohodnosti informace a současně poučit chlapce o závažnosti obvinění a důsledcích, které z něj plynou. Nejlépe se doptat nezletilého klienta na další detaily a přesnější podrobnosti a dále zjistit, zda existuje i další osoba schopná toto tvrzení potvrdit. Pokud jsou zjištěny relevantní detaily události (místo, čas, další podrobnosti...), nebo se objeví další osoba s touto informací, je třeba pozvat si k pohovoru nezletilou i se zákonnými zástupci, nastínit citlivě situaci, poučit o možnostech dalšího jednání. Pokud pak dívka bude spadat pod § 6, zahájit spolupráci s dívkou a jejími zákonnými zástupci, kontaktovat PČR.

11) Kdo platí náklady vyžadované od PČR či třetích osob za převoz dítěte uprchlého z ÚV do zařízení?

V případě, že dítě do zařízení dopraví policisté, dle právního výkladu 2006_1_07 MŠMT náklady spojené s touto dopravou má dítě podle § 20 odst. 2 písm. c) zákona č. 109/2002 Sb. hradit ze svých příjmů. Tuto úhradu však po dítěti nevymáhá policie, ale zařízení, které cestu po příjezdu za dítě uhradí, jelikož Policie ČR není oprávněna požadovat úhradu nákladů přepravy přímo na svěřenci. Takové oprávnění má podle zákona č. 109/2002 Sb. pouze zařízení, ale až následně, tedy poté, co samo náklady přepravy Policii ČR uhradilo.

Povinnost uhradit náklady převozu dítěte zpět do zařízení má v obdobných případech zařízení i ve vztahu k dalším třetím osobám, kterým by případně vznikly náklady v důsledku převozu svěřence do zařízení.

12) Mohou mít založenu společnou Om i polorodí sourozenci?

Podle čl. 4 odst. 3 Směrnice MPSV o stanovení rozsahu evidence dětí a obsahu spisové dokumentace o dětech vedené orgány sociálně-právní ochrany dětí a o stanovení rozsahu evidence a obsahu spisové dokumentace v oblasti náhradní rodinné péče, kdy "Pod stejnou spisovou značkou Om se evidují sourozenci splňující podmínky podle článku 1 odst. 1, kteří mají **oba rodiče** společné a společně se zapisují do rejstříku Om".

13) Na PČR proveden výslech chlapce (16 let). Chlapec byl vyslechnut jako svědek ve věci komunikace na Facebooku, kdy si se starším mužem dopisoval a následně mu na jeho žádost dobrovolně odeslal fotky ve spodním prádle. Následně zaslal i video, kde byl nahý. Požadavky dotyčný zvyšoval, následně dostal chlapec strach a sdělil to rodičům. Policie bude vůči zletilé osobě provádět další úkony. Je třeba založit „neomkový“ spis nebo spis OM? S ohledem na věk chlapce a sdělení rodičů, že nepotřebují pro syna odbornou pomoc (z jiných důvodů už pomoc psychologa

využíval), to vede k rozhodnutí – založit „neomkový spis. Avšak musíme vzít i v úvahu závažnost jednání prověřované osoby vůči nezletilé osobě.

Vhodný postup spočívá v založení spisu Om, jelikož chlapec spadá do § 6 e)“...*byl spáchán trestný čin ohrožující...lidskou důstojnost, mravní vývoj...nebo je podezření ze spáchání takového činu*”. Do založeného spisu Om pak vložit záznam o jednání s rodiči a poskytnutí poradenství. Pokud rodiče odmítají pomoc OSPOD, vyžádat si od nich následně písemné odmítnutí, avšak poučit je o možné spolupráci do budoucna a stále vést otevřený spis z důvodu změny názoru rodičů. Dále je třeba vyčkat na uzavření případu ze strany PČR.

14) V rodině probíhá opatrovnické řízení ve věci úpravy poměrů ke dvěma dětem (3 roky, 5 let). Děti žijí v domácnosti s matkou a jejím přítelem. Matka koncem října očekává narození dalšího potomka. Prozatím je v platnosti PO, které upravuje rozsah styku dětí s otcem. Mezi rodiči panuje konfliktní komunikace. V posledních asi 3 měsících i konflikty při předávání. Aktuálně sdělil e-mailem partner matky, že: „... na základě jemu udělené plné moci, kterou má k dispozici i právní zástupkyně matky (advokátka zastupuje matku u opatrovnického řízení) žádá (partner matky), aby OSPOD v dalším období do doby porodu veškerou komunikaci vedl přes právní zástupkyni matky. Lékař doporučil matce před porodem klid, vyvarovat se stresu a vyhnout se vnější komunikaci mimo rodinu“. Plná moc udělená matkou partnerovi na OSPOD dodána nebyla. Právní zastoupení advokátkou v opatrovnickém řízení je zmíněno jen v podaném návrhu matky na úpravu poměrů k dětem. Zajímá nás oprávněnost požadavku rodiče dítěte, který se, ač dočasně, domáhá komunikace prostřednictvím právního zástupce či jiné osoby, které udělil plnou moc, a to s ohledem na povinnost rodičů danou ustanovením § 53 odst. 2 ZSPOD.

Matka má právo se nechat zastoupit kýmkoliv pro účely jednání, ale současně jí samotnou toto zplnomocnění nezbavuje povinností ve vztahu k výkonu rodičovské odpovědnosti a pro účely součinnosti s OSPOD. Partner by měl předložit znění plné moci, pokud za matku chce vystupovat ve vztahu k dětem, pak je třeba plnou moc posoudit, k čemu přesně je udělena. OSPOD má hájit zájmy dětí, nikoliv matky. Právní zastoupení advokátkou se může také vztahovat pouze pro opatrovnické řízení, které je časově omezeno. Každé zplnomocnění je nutno individuálně posoudit.